

jo začela popravljati in brusiti in to bi gotovo trajalo vse do danes. Vendar takrat tega nisem mogla slutiti. Napisala sem jo ob nekem določenem trenutku, toda tisti trenutek je postal zgodovina, skupaj z njim pa ne po moji zaslugi živi tudi ta pesem. Ko sem se tega zavedala, je bilo že pozno, da bi kaj v njej popravila in spremenila, kajti ni več moja in nimam pravice do tega.

(1963)

Vesna Parun

Enver Gjerqeku

Smrt ni moja zadnja beseda

Mladi Albanci Ganimeti Tërbeshi, šestnajstletni skojevki, ki so jo nemški fašisti obesili avgusta leta 1944 v Djakovici.

kljub zanki in sponi
pri vrhu moje planine
ni smrt moja zadnja beseda

kljub ugaslim očem in okamenelemu razumu
ni varna trdnjava
smrt moja zadnja pesem

kljub gluhemu zidu samo enega hipa
po tistem kratkem dnevu
ni smrt moj zadnji krik

kljub neugasljivi žeji ob suhem izviru
ni zaradi nepokorne obljube
smrt moja zadnja svetloba

kljub sanjam moje mladosti
v komaj zacvetelih zenicah
ni smrt moj zadnji pogled

kljub žalosti na še nedogorelih očeh
ni zastava moje luči
smrt moj zadnji up

in korak — tista druga stran mojega življenja,
poslednja sled mojih trepalnic —
smrt ni moj zadnji dih

in po rosi neke nesrečne zarje
 polomljene ptičje noge —
 smrt ni moj zadnji migljaj

kljub rani smrti in svobodi na dlani
 moja zaobljuba — žejna zemlja —
 smrt ni moja zadnja beseda

smrt ni moja zadnja pesem

Prev. Andrej Arko

Ta pesem se je precej dolgo porajala. Več kot trideset let je minilo, preden je dobila zdajšnjo obliko; zato imam to pesem za preganjanje, ne pa za posledico navdiha nekega trenutka. Mislim, da ne bo nikoli dobila tiste prave, čisto prave oblike, ki jo iščem in ki bi se mi zdela dokončna. So trenutki, ko napišem kako pesem zato, ker bi se rad otresel »pritiska« in »spremljanja«. S to bi težko storil kaj takega, saj je veliki dolg, zaobljuba in smisel življenja.

Prej sem napisal (leta 1949) pesem o Ganimeti Tërbeshi pod naslovom Žarek na vrvi (v zanki). Skušala je izraziti vso tragedijo neke mladenke, ki ji je bilo komaj 16 let in ki je vztrajno (s feredžo in drugo muslimansko opravo) kljuvala smrti. Bila je mlada in zelo lepa, lepoto svoje mladosti pa je položila na žrtvenik svobode in večne ljubezni do človeka in do življenja. Danes, ko gledam svojo hčer Iliriano, ki ima sedemnajst let, pa vedno pomislim na Ganimeto in se stalno sprašujem, ali bi mogla v tako usodnih trenutkih kaj takega storiti tudi moja Iliriana. In od kod toliko kljuvalnosti in poguma, ljubezni in sovraštva, velikih sanj v tako kratki resničnosti dekleta, ki od življenja ni ničesar dobila, dala pa je vse, kar je bila imela?

Zato sem prišel do spoznanja, da to ni vprašanje smrti, ampak gre za vero v človeka in v samo življenje, ki preneha v zanki, a še traja v naših srcih, v naši ljubezni. Torej je bilo treba in je treba pisati o življenju, ki je človeka usodno povezovalo tudi z njegovo smrtjo. Zato sem napisal pesem Smrt ni moja zadnja beseda. Ta pesem bi mogla biti tudi nagrobni napis za kakega pesnika ali za kakega velikana, ki je človeštvu kaj dal in je sredi »samo enega hipa« odšel z druge strani življenja, izza tistega »gluhega zidu...«

Zato pravim, da pesem o Ganimeti še traja...

(1978)

Enver Gjerqeku